Central Board of Secondary Education
(CBSE)
Board Examination - (March)

Series : EPC20

Set C

Code No. - SAN-122

Roll No. | | | | | | | |

Candidates must write the code on the title page of the answer-book.

कक्षा : दशमी

संस्कृतम

आदर्श–प्रश्न–पत्रम्

समय : होरात्रयम् **सम्पूर्णाङ्काः –80**

सामान्यनिर्देशा :–

- कृपया सम्यक्तया परीक्षणं कुर्वन्तु यत् अस्मिन् प्रश्नपत्रे 7 पृष्ठानि मुद्रितानि सन्ति ।
- कृपया सम्यक्तया परीक्षणं कुर्वन्तु यत् अस्मिन् प्रश्नपत्रे 18 प्रश्नाः सन्ति ।
- उत्तरलेखनात् पूर्वं प्रश्नस्य क्रमाङ्कः अवश्यं लेखनीयः ।
- अस्य प्रश्नपत्रस्य पठनाय 15 निमेषाः निर्धारिताः सन्ति । अस्मिन् अवधौ केवलं प्रश्नपत्रं पठनीयम् उत्तरपुस्तिकायां च किमपि न लेखनीयम् ।

प्रश्नपत्रस्वरुपम् –

खण्डः क	:	**अपठित – अवबोधनम्**	**10 अङ्काः**
खण्डः ख	:	**रचनात्मकार्यम्**	**15 अङ्काः**
खण्डः ग	:	**अनुप्रयुक्तव्याकरणम्**	**25 अङ्काः**
खण्डः घ	:	**पठित–अवबोधनम्**	**30 अङ्काः**

(i) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

(ii) प्रत्येकं खण्डम् अधिकृत्य उत्तराणि एकस्मिन् स्थाने क्रमेण लेखनीयानि ।

(iii) प्रश्नसङ्ख्या प्रश्नपत्रानुसारम् अवश्यमेव लेखनीया ।

(iv) सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि ।

(v) प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः ।

	खण्ड – क (अपठितांश – अवबोधनम्)
प्र. 1)	**अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत –** स्वतन्त्रभारतस्य सम्पूर्णं दायित्वम् अद्य छात्राणामुपरि अस्ति यतः अद्य ये विद्यार्थिनः सन्ति ते एव श्वः स्वतन्त्रभारतस्य नागरिकाः भविष्यन्ति। भारतस्य उन्नतिः पतनञ्च तेषामेव उन्नति पतनयोः निर्भरे स्तः। अतः छात्राः स्वभाविजीवनस्य निर्माणम् अतीव सतर्कतया सावधानतया च कुर्युः, इदमेव तेभ्यः अपेक्षते। ते प्रत्येकं क्षणं स्वराष्ट्रं, स्वसमाजं, स्वधर्मं, स्वसंस्कृतिञ्च स्वनेत्रयोः पुरतः निक्षिपेयुः यतः तेषां जीवनेन राष्ट्रं किञ्चिद् बलं प्राप्तु शक्नुयात्। ये छात्राः राष्ट्रीयदृष्टिकोणात् स्वजीवनस्य निर्माणं न कुर्वन्ति, ते राष्ट्राय, समाजाय वा भारभूताः एव भवन्ति। विद्यार्थिनां लक्ष्यं विद्योपार्जनमेवास्ति। विद्योपार्जनम् कृत्वा एव ते राष्ट्रं प्रति स्वकतर्व्यस्य निर्वाहं कर्तुं शक्नुवन्ति। **प्रश्ना :**
I)	एकपदेन उत्तरत – **(1 x 2 = 2)** (i) छात्राणामुपरि कस्य दायित्वम् अस्ति ? (ii) विद्यार्थिनां लक्ष्यं किम् ?
II)	**पूर्ण**वाक्येन उत्तरत – **(2 x 2 = 4)** (i) छात्रेभ्यः किम् अपेक्षते ? (ii) कीदृशाः छात्राः राष्ट्राय समाजाय वा भारभूताः एव भवन्ति।
III)	**निर्देशानुसारं शुद्धम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत –** **(1 x 3 = 3)** (i) अनुच्छेदे 'छात्राणाम्' इत्यस्य कः पर्यायः आगतः ? (अ) तेषाम् (ब) भारतस्य (स) विद्यार्थिनः (द) विद्यार्थिनाम् (ii) 'शक्नुयात्' इति पदे कः लकारः ? (अ) लट् (ब) लोट् (स) लृट् (द) विधिलिङ्ग (iii) 'पृष्ठतः' इत्यस्य पदस्य कः विपर्ययः अनुच्छेदे आगतः ? (अ) पुरतः (ब) ते (स) ये (द) तेभ्यः
IV)	**उपयुक्तं शीर्षकं –** अस्य अनुच्छेदस्य कृते एकं उचितं शीर्षकं लिखत। **(1)**
	खण्ड – ख (रचनात्मककार्यम्)
प्र. 2)	**भवान् विपुलः। अमेरिकादेशस्य यात्रायाः वर्णनं कुर्वता स्वमित्रं शशाङ्कम् प्रति लिखितं पत्रं मञ्जूषायां दत्तैः उचितपदैः पूरयत।** **(½ x 10 = 5)** कोलकातातः तिथिः..................... दिल्लीनगरम् प्रिय (i) _________ शशाङ्क ! सस्नेहं (ii) _________ । वयम् अत्र कुशलिनः। तत्रापि कुशलं कामये। अप्रैल मासस्य (iii) _________ तिथौ अहं (iv) _________ सह विमानेन अमेरिका देशम् (v) _________। आवाम् अधुना 'शिकागो' नाम्नि नगरे स्वः। (vi) _________ अ रेलयानेन बसयानेन चक्रयात्रां कुर्वः। जनाः अत्र स्वकर्तव्यं, (vii) _________ प्रति अतीव जागरूकाः सन्ति। अमेरिका तु अतीव (viii) _________ देशः अस्ति। जनाः अवकरम् अवकरपात्रे एव क्षिपन्ति। जूनमासस्य सप्तम्यां तिथौ अहं स्वदेशम् आगमिष्यामि। आगत्य विस्तरेण वदिष्यामि। गृहे (ix) _____ मम नमस्काराः।

	भवतः प्रियं मित्रम् (x) ________ **मञ्जूषा –** विपुलः, सर्वेभ्यः, अगच्छम्, आवाम्, स्वच्छः, मित्र, स्वच्छताम्, एकादश्याम्, नमस्काराः, जनकेन
प्र 3)	म ञ्**जूषायां प्रदत्तपदानां सहायतया चित्रं दृष्ट्वा पञ्च**वाक्यानि संस्कृतेन लिखत। **(5 x 1 = 5)**

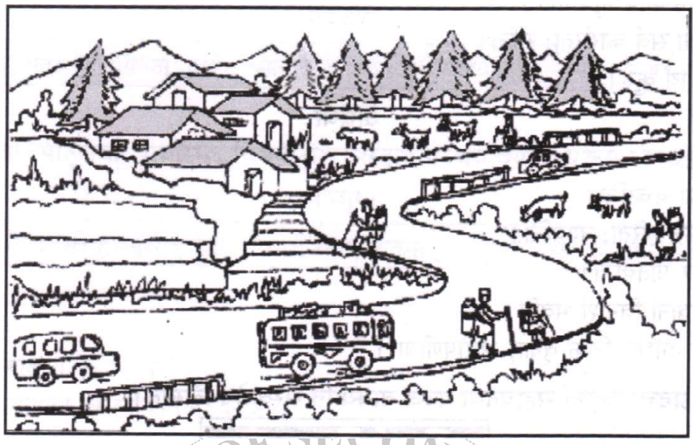

मञ्जूषा

पर्वतीयस्थलस्य, गोपालकः, उन्नतवृक्षाः, हिमाच्छदितपर्वतस्य, शिखराणि, कारयानम्, हरीतिमा, मनोमुग्धकारि दृश्यम्, पदातिः, पर्वतवासिनः, गृहाणि, अजाः, मेषाः, पादपाः, चारयन्ति, गच्छन्ति, अनुगच्छति

अथवा

'बालदिवस समारोहः' इति विषयम् अधिकृत्य मञ्जूषा पदसाहाय्येन पञ्चसंस्कृत वाक्यानि एकम् अनुच्छेदं **लिखत**

मंञ्जूषा

विद्यालये, अध्यापकाः, छात्राः, गतवर्षे, उत्साहेन, मान्यते, पुरस्कारः, प्रथमम्, भाषणप्रतियोगिता, स्वागतम्।

प्र. 4)	**हिन्दी भाषाया लिखितानां पञ्चसरल वाक्यानां संस्कृतभाषायाम् अनुवादः क्रियताम्।**		**(5 x 1 = 5)**
(1)	क्रिकेटका प्रिय खेल है।	(2)	वह सदा कक्षा में प्रथम आता हैं।
(3)	वह कक्षा में ध्यान से पढ़ता है।	(4)	उसका नाम ऋषिकुमार है।
(5)	उनकी पाठन शैली अति उत्तम है।		

<u>खण्ड – ग (अनुप्रयुक्त–व्याकरणम्)</u>

प्र. 5)	**अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदेषु सन्धिं सन्धिविच्छेदं वा कुरूत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)**		**(1 x 4 = 4)**
(i)	<u>धूमं मुञ्चति</u> शतशकटीयानम्।	(ii)	किंनामधेया युवयोः + ज<u>ननी</u> ?
(iii)	<u>गावश्च</u> गोभिः तुरङ्गास्तुरङ्गैः।	(iv)	तथ्याचि भवेत्___ + <u>यदि</u>।
(v)	क्वपुनरन्धो राज्ञः___ + <u>विरूद्ध</u> इति आर्येणावगम्यते ?		

प्र. 6)	**अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्ितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्व लिखत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **(1 x 4 = 4)**
(i)	<u>वाष्पयानमाला</u> संधावति। (क) वाष्पयानेषु माला (ख) वाष्पयानेभ्यः माला (ग) वाष्पयानानां माला

(ii)	द्वयोरप्येकमेव प्रतिवचनम् ।
	(क) वचने वचने प्रति (ख) वचनं वचनं प्रति (ग) वचनात् वचनात् प्रति
(iii)	अत्र राजसिंहः नाम राजपुत्रः वसति स्म।
	(क) राज्ञः पुत्रः (ख) राज्ञे पुत्रः (ग) राज्ञा पुत्रः
(iv)	तस्मिन्काले व्याघ्रचित्रकौ अपि जलपानाय आगतौ।
	(क) व्याघ्रः चित्रकौ च (ख) व्याघ्रौ चित्रकौ च (ग) व्याघ्रः चित्रकः च
(v)	णुं न वेत्ति निर्गताः गुणाः यस्मात् सः ।
	(क) निर्गुणः (ख) निर्गतगुणाः (ग) निर्गुणम्
प्र 7)	अधोलिखित रेखाङ्कितपदानां प्रकृति–प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा **लिखित। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (चतुर्वाक्यात्मकः ज्ञानात्मकः प्रश्नः) (1 x 4 = 4)**
(i)	बुद्धिमती पुत्रद्वयोपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता।
	(क) बुद्धिमान् + ङीप् (ख) बुद्धिमत् + टाप् (ग) बुद्धिमत् + ङीप्
(ii)	जननी–वत्सला ।
	(क) वत्सल + टाप् (ख) वत्सल + ङीप् (ग) वत्सलः + टाप्
(iii)	सर्वेषां मत्कृते महत्त्वं विद्यते।
	(क) महत् + त्व (ख) महत् + त्व (ग) महत् + त्वम्
(iv)	श्रमक्लमपिपासोष्ण–शीतादीनां सहिष्णु + तल्।
	(क) सहिष्णुतल् (ख) सहिष्णुत्वम् (ग) सहिष्णुता
(v)	विद्वांस एव लोकेऽस्मिन् चक्षुष् + मतुप् प्रकीर्तिताः।
	(क) चक्षुष्मान् (ख) चक्षुष्मानाः (ग) चक्षुष्मन्तः
प्र 8)	**मञ्जूषायां प्रदत्तैः पदैः वाच्यपरिवर्तनं कृत्वा अधोलिखितं संवादं पुनः लिखत। (ज्ञानात्मकः प्रश्नः) (1 x 3 = 3)**
	साक्षी (i) ..... पुस्तकस्य पदानुशीलनीम् अपि पश्यसि ?
	संस्कृतिः – आम् ! मया पदानुशीलनी अपि (ii) ..... ?
	साक्षी – किम् अधुना त्वया (iii) ..... लिख्यते ?
	संस्कृतिः – आम्, अहम् अधुना शब्दरूपाणि लिखामि।
	साक्षी – उत्तमम् ! स्मरणम् अपि करोतु।
	(**मञ्जूषा** – शब्दरूपाणि, दृश्यते, त्वम्।)
	अथवा
	अधोलिखितानां वाक्यानां वाच्यपरिवर्तनं कुरूत (केवलं त्रयाणां) **(1 x 3 = 3)**
(i)	आर्यानेगीतं लिखति। (ii) सा कार्याणि क्रियन्ते। (iii) यूयं फलानि नयथ।
(iv)	बालकैः दुग्धं पीयते। (v) भक्तौ देवं नमतः।
प्र. 9)	**कालबोधकशब्दैः अधोलिखित दिनचर्यां वा पूरयत। (केवलं प्रश्नचतुष्ट्यम्) (1 x 4 = 4)**
(i)	हर्षितः 4 : 30 वादने .... क्रीडति।
(ii)	वैभवः प्रातः 6 : 15 वादने .... जागर्ति।
(iii)	अहं प्रातः 7 : 00 वादने .... पाठशालां गच्छामि।
(iv)	सायं 7 : 30 वादने .... कपिलः पूजां करोति।
(v)	केशवः रात्रौ 8 : 45 वादने .... भोजनं करोति।

प्र.10) मञ्जूषायां प्रदत्तैः उचितैः अव्ययपदैः अधोलिखितवाक्येषु रिक्तस्थानानि पूरयत। **($^1/_2$ x 6 = 3)**
(केवलं प्रश्नषट्कम्)

(i) विद्वांसः .... अत्र आगमिष्यन्ति।
(ii) इदानीं .... वर्षाकालः अस्ति।
(iii) समुद्रे वृष्टि .... भवति।
(iv) कुक्कुरः .... शब्दं करोति।
(v) भवान् पुस्तकं .... क्रीतवान् ?
(vi) .... कुत्रापि मा गच्छ।
(vii) अहम्............ तत्र गन्तुम् इच्छामि।
(viii) वानरः.......... कूर्दति।

(**मञ्जूषा** – अधुना, कुतः, अपि, वृथा, श्वः, इतस्ततः, उच्चैः तत्र।)

प्र.11) अधोलिखित वाक्येषु रेखाङ्कितपदम् अशुद्धम् अस्ति। शुद्धं पदं विकल्पेभ्यः चित्व लिखत। **(1 x 3 = 3)**
(केवलं प्रश्नत्रयम्)

(i) शिवानन्दः फलं खादामि। (खादसि / खादन्ति / खादति)
(ii) त्वं पाठं पाठयन्ति ? (पाठयति / पाठयामि / पाठयसि)
(iii) मुकेशः उन्नतम् अस्ति। (उन्नता / उन्नतः / उन्नतिः)
(iv) सुरेशमहोदया श्वः न आगच्छत्। (आगमिष्यति / आगच्छति / आगच्छन्)

खण्ड – घ (पठित–अवबोधनम्)

प्र.12) अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत।

भो वासव ! पुत्रस्य दैन्यं दृष्ट्वा अहं रोदिमि। सः दीन इति जाननपि कृषकः तं बहुधा पीड़यति। सः कृच्छ्रेण भारमुद्वहति। इतरमिव धुरं वोढुं सः न शक्नोति। एतत् भवान् पश्यति न ? इति प्रत्यवोचत्। "भद्रे! नूनम्। सहस्त्राधिकेषु पुत्रेशु सत्स्वपि तव अस्मिन्नेव एतादृशं वात्सल्यं कथम् ?" इति इंद्रेण पृष्टा सुरभिः प्रत्यवोचत्।

I) एकपदेन उत्तरं लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) **($^1/_2$ x 2 = 1)**
(i) पुत्रस्य दैन्यं दृष्ट्वा का रोदिति ?
(ii) तस्य दीनतां जानानपि कः तं बहुधा पीडयति ?
(iii) इन्द्रेण पृष्टा का प्रत्यवोचत् ?

II) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत। (केवलं प्रश्नमेकम्) **(1)**
(i) वृषभः केन भारं उद्वहति ?
(ii) भो वासव! अस्मिन् पदे वासवः कः ?

III) प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नत्रयम्) **(1 x 3 = 3)**
(i) 'शक्रेण' इति पदस्य पर्यायपदं गद्यांशे किं ?
(क) इन्द्रेण (ख) वृषभेन (ग) दीनेन (घ) कृषकेन
(ii) 'एतत् भवान् पश्यति' अत्र किं क्रियापदं ?
(क) गच्छति (ख) इति (ग) पश्यति (घ) प्रति

CENTRAL BOARD OF SECONDARY EDUCATION
C.B.S.E

(iii)	'हसामि' इति पदस्य विलोमपदं गद्यांशे किं प्रयुक्तम् ? (क) त्वपि (ख) रोदिमि (ग) अस्मिन् (घ) नूनम्
(iv)	''सः कृच्छ्रेण भारमुद्वहति'' अत्र कर्तृपदं किम् ? (क) कृषकः (ख) वृषभः (ग) इन्द्रः (घ) सुरभिः

प्र.13) **अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत।**

मृगाः मृगैः सङ्गमनुव्रजन्ति, गावश्च गोभिः तुरङ्गास्तुरङ्गैः।
मूर्खाश्च मूर्खैः सुधियः सुधीभिः, मान–शील–व्यसनेषु सख्यम्।।

I) एकपदेन उत्तरं लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) **(1/2 x 2 = 1)**

(i) मृगाः मृगैः सह किं कुर्वन्ति ? (ii) सुधियः केन सह अनुव्रजन्ति ? (iii) गावः केन सह अनुव्रजन्ति ?

II) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत। (केवलं प्रश्नमेकम्) **(1)**

(i) सख्यम् कुत्र भवति ? (ii) मूर्खाश्च केन सह अनुव्रजन्ति ?

III) प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नपत्रयम्) **(1 x 3 = 3)**

(i) 'चरित्रम्' इति पदस्य पर्यायपदं श्लोके किं प्रयुक्तम् ?
(क) शीलं (ख) गोभिः (ग) गावः (घ) मृगाः

(ii) 'असमान' इति पदस्य विलोमपदं श्लोके किं प्रयुक्तम् ?
(क) व्यसनम् (ख) समानं (ग) जनम् (घ) गावम्

(iii) 'मृगाः मृगै सङ्गमनुव्रजन्ति' अस्मिन् वाक्ये क्रियापदं किम् ?
(क) आगच्छन्ति (ख) गच्छन्ति (ग) अनुव्रजन्ति (घ) वजन्ति

(iv) 'मित्रम्' इति पदस्य पर्यायपदं श्लोके किं प्रयुक्तम् ?
(क) शीलं (ख) सख्यम् (ग) गोभिः (घ) गावः

प्र.14) **अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत।**

लवः आर्यस्य वंदनायां लव इत्यात्मानं श्रावयामि (कुशं निर्दिश्य) आर्योऽपि गुरूचरणवंदनायाम् ....।
कुशः अहमपि कुश इत्यात्मानं श्रावयामि।
रामः अहो! उदात्तरम्यः समुदाचारः।
किंनामधेयो भवतोर्गुरूः ?
लवः भगवान् वाल्मीकिः।
रामः केन संबंधेन:
लवः उपनयनोपदेशेन।
रामः अथ भवतोः जनकं नामतो वेदितुमिच्छामि।
लवः न हि जानाम्यस्य नामधेयम्। न कश्चिदस्मिन् तपोवने तस्य नाम व्यवहरति।

I) एकपदेन उत्तरं लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) **(1/2 x 2 = 1)**

(i) कुशलवयोः गुरूः नाम मिमासीत् ?
(ii) केन संबंधेन वाल्मीकिः कुशलवयोः गुरूः आसीत् ?
(iii) लवकुशयो जनकं नामतो वेदितुं कः इच्छति ?

II) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत। (केवलं प्रश्नमेकम्)

(i) अहो! उदात्तरम्यः समुदाचारः इति कः कथयति ?
(ii) पितुः नामविषये लवः किं कथयति ? **(1)**

CENTRAL BOARD OF SECONDARY EDUCATION
C.B.S.E

III)	**प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत। (केवल प्रश्नत्रयम्)** **(1 x 3 = 3)**
(i)	'अहमपि कुश इत्यात्मानं श्रावयामि' अत्र क्रियापदं किम् ?
	(क) श्रावयामि (ख) पश्यामि (ग) गच्छामि (घ) नमामि
(ii)	'जननी' इति पदस्य विलोमपदं नाट्यांशे किं प्रयुक्तम् ?
	(क) रामम् (ख) विदूषक (ग) जनक (घ) लव
(iii)	'शिष्टाचारः' इति पदस्य पर्यायपदं नाट्यांशे किं प्रयुक्तम् ?
	(क) उदारः (ख) आचारः (ग) समुदाचारः (घ) विचारः
(iv)	''आर्यस्य वन्दनायां लव इत्यात्मनं श्रावयामि'' अस्मिन् वाक्ये कर्तृपदं किम् ?
	(क) लवः (ख) कुशः (ग) रामः (घ) विदूषकः
प्र.15)	**स्थूलपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरूत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **(1 x 4 = 4)**
(i)	**अतिदीर्घः** अयं प्रवासः।
(ii)	स्त्रीगतम् **अनुयोक्तुं** न युक्तम्।
(iii)	अहं **जनकस्य** नामाधेयं जानामि।
(iv)	आवां सोदरौ यमलौ स्वः।
(v)	**निरनुक्रोशस्य** पुत्रौ मा चापलम् कुरूताम्।
प्र.16)	**मजूषातः समुचितपदानि चित्वा अधोलिखित श्लोकयोः अन्वयं पूरयत।**
I)	न चास्ति सदृशं तेन किञ्चित्स्थौल्यापकर्षणम्।
	नच व्यायामिनं मर्त्यमर्दयन्त्यरयो बलाम्।। **(½ x 4 = 2)**
	अन्वयः तेन सदृशं (i) ______ किञ्चित् अस्ति। न च (ii) ______ मर्त्यम् (iii) ______ बलात् (iv) ______ ।
II)	नचैनं सहसाक्रम्य जरा समधिरोहति।
	स्थिरीभवन्ति मांसं च व्यायामाभिरतस्य च।। **(½ x 4 = 2)**
	अन्वयः (i) ________ च एनम् (ii) ________ आक्रम्य न (iii) ________ व्यायामाभिरतस्य च (iv) ________ स्थिरीभवति।
	मञ्जूषा – अर्दयन्ति, अरयः, व्यायामिनं, स्थौल्यापकर्षणाम्, मांसं, समधिरोहति, सहसा, जरा।
	अथवा
	मज्जूषायाः सहाय्येन श्लोकस्य भावार्थे रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पुनः लिखत। **(1 x 4 = 4)**
	विचित्रे खलु संसारे नास्ति किञ्चिन्निरर्थकम्।
	अश्वश्चेद् धावने वीरः भारस्य वहने खरः।।
	भावार्थः अयं संसारः विचित्रः वर्तते। अस्मिन् विचित्रे (i) ________ निश्चयेन किमपि (ii) ________ न वर्तते। यथा हि यदि अश्वः (iii) ________ वीरः वर्तते, तर्हि भारस्य वहने (iv) ________ अपि वीरः अस्ति।
	मञ्जूषा – मर्दने धावने, निरर्थकं, संसारे।
प्र.17)	**अधोलिखित कथांश समुचित क्रमेण लिखत।** **(½ x 8 = 4)**
(i)	धनस्य अभाव कारणात् सः बसयानं विहाय पदातिरेव प्राचलत्।
(ii)	छात्रावासे निवसन् सः अध्ययने संलग्नः समभूत्।
(iii)	सः पुत्रं द्रष्टुं प्रस्थितः।
(iv)	तेन स्वपुत्रं महाविद्यालये प्रवेशं दापयितुं सफलो जातः।
(v)	एकदा पिता तनूजस्य रूग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः।
(vi)	करुणापरो गृही तस्मै आश्रयं प्रायच्छत्।

CENTRAL BOARD OF SECONDARY EDUCATION C.B.S.E EduCare Home of innovative education...

(vii) कश्चन निर्धनः जनः भूरि परिश्रम्य किञ्चिद्वित्तमुपार्जितवान्।

(viii) पादपरिक्रमेण सायं समयेऽप्यसौ गन्तव्याद् दूरे आसीत्।

प्र.18) अधोलिखितानां श्ब्दानां विलोम पदेन सह मेलनं कुरूत। **(1 x 3 = 3)**

खण्ड (क) खण्ड (ख)

(i) भणति क) पुत्रौ

(ii) दारकौ ख) शिवः

(iii) पशुपतिः ग) कथयति

(iv) घ) सहोदरौ

अथवा

अधोलिखित वाक्येषु रेखाङ्तिपदानां प्रसङ्गानुकूलम् उचितार्थं चित्वा लिखत। **(1 x 3 = 3)**

(केवल प्रश्नत्रयम्)

(i) छात्रः शिक्षकं नमस्कृत्य अवदत्।

(क) प्रणम्य (ख) श्रोतव्य (ग) गन्तव्य

(ii) तस्य समुदाचारः शोभनीयः वर्तते।

(क) सदाचारः (ख) श्रोतव्य (ग) गन्तव्य

(iii) सः बालकम् अङ्कम् उपवेशयति।

(क) विद्यालयं (ख) क्रोडम् (ग) गृहं

(iv) पशुपति मस्तके चन्द्रः शोभते।

(क) शिवः (ख) विष्णुः (ग) कृष्णः

~ 0 ~ 0 ~ Best of Luck ~ 0 ~ 0 ~